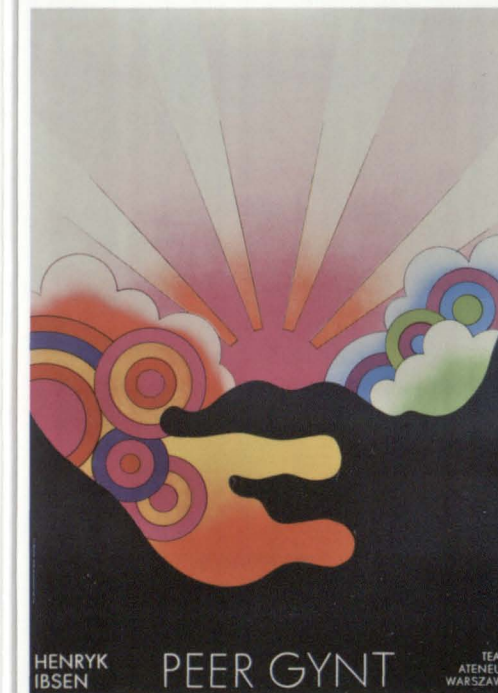

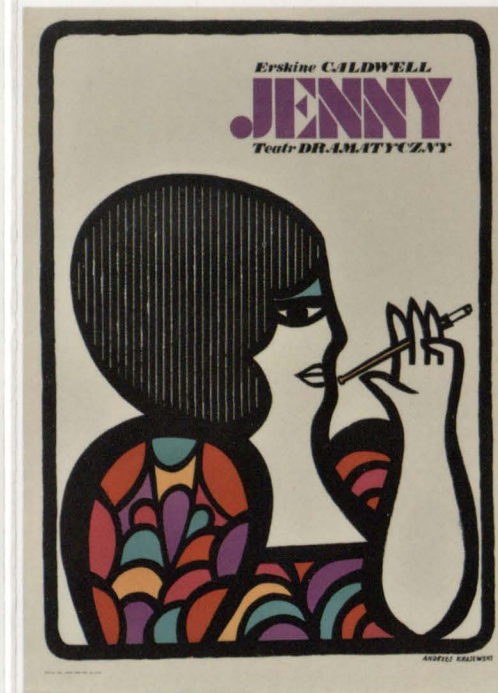
Mieczysław Górowski, Cafe zycie głupi, 2007

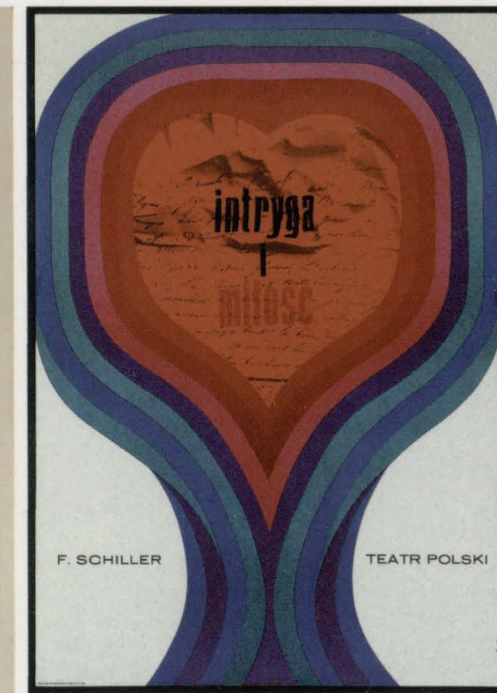
Bronisław Zelek, Peer Gynt, 1970

Jan Sawka, Opowieści kanterberyjskie, 1976

Andrzej Krajewski, Jenny, 1968

Józef Mroszczak, Intryga i miłość, 1969

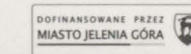

Ludwik Żeleźniewicz, Proces, 1984

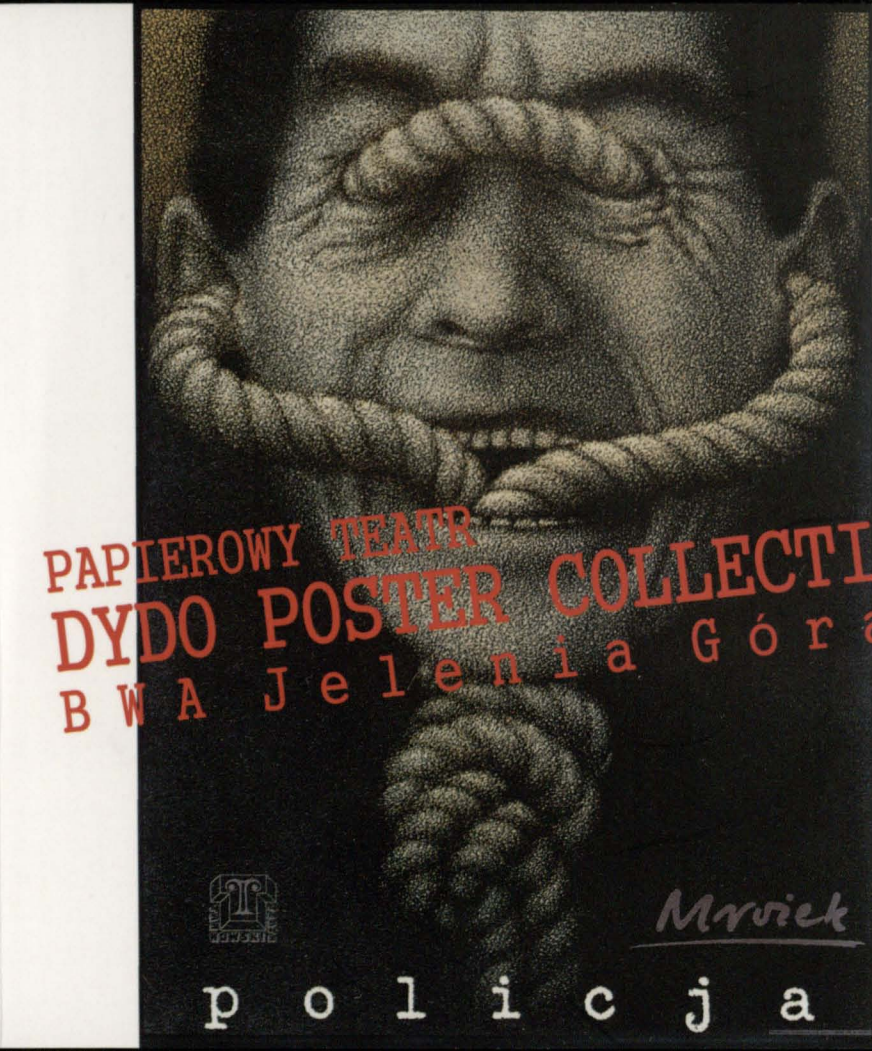
BWA Jelenia Góra / lipiec 2015

ul. Długa 1, 75 7526669, www.galeria-bwa.karkonosze.com

Wystawa zrealizowana dzięki wsparciu finansowemu Miasta Jelenia Góra, Dzieciotowski Sp. z o. o.

Dzieciotowski

Mrwiek

p o l i c j a

Mieczysław Górowski, Policja, 1982

PANSTWOWY TEATR POWSZECHNY

ANATOL SOFRONOW

MOSKIEWSKI
CHARAKTER
SZTUKA w 4 AKTACH TUDSŁONACH

REŻYSERIA: KAROL BOROWSKI DEKORACJE: K. PRECZKOWSKI

Tadeusz Gronowski, Moskiewski charakter, 1950

Artystyczny plakat teatralny istnieje w Polsce od ponad stu lat, trzeba jednak pamiętać, że poprzedzały go typograficzne afisze, towarzyszące przedstawieniom co najmniej od końca XVIII wieku. Mimo że już wcześniej powstało kilka malarskich plakatów teatralnych, za prekursora tego gatunku powszechnie uważa się wielkiego artystę, malarza, dramaturga i poetę – Stanisława Wyspiańskiego – patrona wielu współczesnych polskich teatrów. Przesądził o tym jego nowatorski plakat z 1899 roku zapowiadający przedstawienie Maurycego Maeterlincka „Wnętrze” w Teatrze Miejskim w Krakowie; wkrótce nowym impulsem dla rozwoju tej dziedziny sztuki stały się prace wybitnego scenografa Karola Frycza.

W teatrze przez stulecia rządził i nadal rządzi afisz, wydawnictwo nierzadko o wybitnych walorach artystycznych. Można z niego wyczytać nazwiska aktorów i wszystkich tych, których praca złożyła się na ostateczny kształt przedstawienia. Plakat artystyczny, narodzony we Francji w końcu XIX wieku, zaczął stopniowo pełnić podobną do afisza funkcję reklamową i informacyjną. W Polsce do wybuchu II wojny światowej można naliczyć zaledwie kilkadziesiąt takich plakatów, w tym tylko kilka na wysokim poziomie artystycznym.

Lata międzywojenne oraz okres bezpośrednio po II wojnie światowej to czas, w którym następuje stopniowy rozwój artystycznego plakatu teatralnego. Projektują go najznakomitsi malarze i graficy, między innymi Andrzej Pronaszko, Stefan Norblin, Tadeusz Gronowski, Stefan Osiecki, Jerzy Karolak, Adam Hoffmann, Tadeusz Trepkowski, Olga Siemaszko, Jerzy Srokowski i Henryk Tomaszewski. W dalszym ciągu przeważają jednak afisze teatralne, których przykłady otwierają jeleniogórską wystawę.

Największy rozwój artystycznego plakatu nastąpił w Polsce dopiero po 1956 roku, kiedy sztuka uwolniona została od doktryny socrealizmu. Teatr zyskał swobodę artystycznych wyborów, również plakat teatralny mógł przemówić własnym silnym głosem, wyrażając skomplikowane treści i problemy. Sprzyjające warunki społeczno – polityczne, którym towarzyszył wybuch talentu młodych grafików sprawiły, że sztuka plakatu osiągnęła najwyższy światowy poziom. Dzięki twórczości między innymi Henryka Tomaszewskiego, Józefa Mroszczaka, Jana Lenicy, Romana Cieślewicza, Franciszka Starowieyskiego, Waldemara Świerzego, Jana Młodożeńca polski plakat rozwinął się w fascynujące swoją oryginalnością, rozpoznawalne zjawisko artystyczne. Wcześniej informował tylko o spektaklach, teraz również je interpretuje i opatruje komentarzem. Do pierwszego powojennego pokolenia artystów należą: Wiktor Górka, Tadeusz Jodłowski, Andrzej Krajewski, Bronisław Zelek, Rostaw Szaybo i inni graficy kończący studia na przełomie lat czterdziestych i pięćdziesiątych.

Kolejni twórcy stopniowo wzbogacali język i poetykę plakatu teatralnego, wnosząc nowe tendencje interpretacyjne i formalne, wynikające zarówno z ich indywidualnych predyspozycji intelektualnych i warsztatowych, jak i aktualnych poszukiwań i nurtów współczesnej plastyki. Jerzy Czerniawski, Jan Jaromir Aleksion, Eugeniusz Get-Stankiewicz, Mieczysław Górowski, Roman Kalarus, Michał Kliś, Piotr Kunce, Lech Majewski, Grzegorz Marszałek, Rafał Olbiński, Stasys Eidrigevičius, Andrzej Pągowski, Władysław Pluta, Wiktor Sadowski, Wiesław Wałkuski, Leszek Wiśniewski, Leszek Żebrowski to artyści mojego pokolenia, urodzeni po 1945 roku, których nazwiska znane są na wszystkich kontynentach.

Warto w tym miejscu dodać, że plakat teatralny dobrze służy nie tylko reklamie poszczególnych scen na własnym gruncie, ale jest również wizytówką ich aktywności i osiągnięć na szerszym forum. Nazwiska młodszych twórców dzisiaj dla teatru artystów, między wieloma innymi, takich jak Mirosław Adamczyk, Tomasz Bogusławski, Wiesław Grzegorzczak, Joanna Górka, Jerzy Skakun, Bogdan Polnar, Sławomir Kosmynka dopełniają obraz współczesnego plakatu.

Kierunki poszukiwań polskich grafików projektantów sprowadzają się do dwóch głównych nurtów – emocjonalnego, w którym dominuje nastrojowość i malarskość, mająca swe źródła w polskiej sztuce ludowej, oraz do nurtu intelektualnego, gdzie synteza i metafora zmuszają odbiorcę do samodzielnego wyciągania wniosków, słowem do myślenia. Nie ma potrzeby dodawać, że dzieła powstałe w obu nurtach niewątpliwie posiadać powinny wartości artystyczne i spełniać funkcję użytkową, z którą plakat nie tylko jest związany, ale dla której w ogóle istnieje. Związek, zdawałoby się dwóch sprzecznych funkcji plakatu – ściśle użytkowej i artystycznej – stanowi nieustające źródło zainteresowania tym rodzajem sztuki na świecie.

Teatry wciąż dzielą swą sympatię między dawno już wypracowaną formę afisza o kunsztownej typografii a artystycznie dopieszczony obraz w postaci plakatu teatralnego. W czasach wielkiej bitwy mediów (billboardów, reklamy telewizyjnej, radiowej i prasowej), jaką na co dzień obserwujemy, autentyczna twórczość artystyczna w dziedzinie plakatu, nawet w tym małym, wydawałoby się dzisiaj formacie, nie przechodzi na ogół niezauważona. Wielu reżyserów i dyrektorów teatrów nadal uważa, że plakat jest potrzebny.

Wystawa w Jeleniej Górze dokumentuje osiągnięcia polskich artystów w okresie od lat czterdziestych do dzisiaj. Pokazuje szeroki wachlarz scenicznych adaptacji dramaturgii światowej i polskiej poprzez wizualną interpretację czołowych polskich artystów. Na szczególną uwagę zasługują plakaty do przedstawień klasyków jak Szekspir, Moliere, Brecht, Pirandello, Beckett, Ionesco, Ibsen, Dostojewski, Cervantes, Albee, Czechow, Dostojewski obok takich polskich mistrzów pióra

jak: Mickiewicz, Słowacki, Fredro, Wyspiański, Gombrowicz, Mrozek, Witkacy, Różewicz, trudno wymienić wszystkich – plakaty powstałe do przedstawień ich autorstwa z pewnością będą dla wielu widzów nowym, ważnym odkryciem wizualnym. To przecież nie tylko zadrukowane arkusze, ale piękne obrazy – PAPIEROWY TEATR.

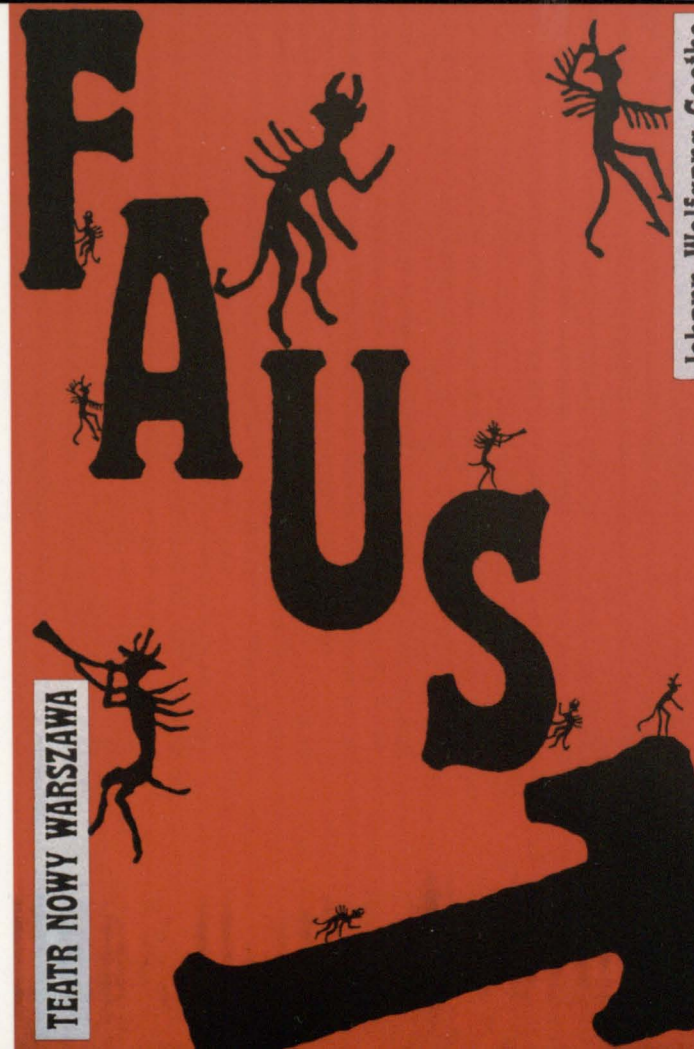
Plakat polski od lat znany i rozpoznawany na całym świecie prezentuje się tu z najlepszej strony. Wydawany nie tylko w dużych centrach kulturalnych, takich jak: Warszawa, Kraków, Poznań, Gdańsk, Łódź czy Wrocław, ale też przez mniejsze, prężne ośrodki, między innymi: Katowice, Szczecin, Rzeszów, Radom, Toruń, Opole, Tarnów, Bielsko-Biała, Wałbrzych, osiągnął najwyższą rangę w dziedzinie plakatu artystycznego.

Wypełniając swą reklamową funkcję, plakaty wyprzedzają teatralne przedstawienia zarówno w czasie, jak i w przestrzeni. Dzięki swej oryginalności i atrakcyjności docierają do szerokiego grona odbiorców, nawet do tych, którzy danej produkcji teatralnej nigdy na scenie nie zobaczą. Początkowo zwykłe druki reklamowe, z czasem, dzięki niebываłemu rozwojowi artystycznemu, zostały nobilitowane do rangi dzieł sztuki, chętnie gromadzonych w zbiorach kolekcjonerów prywatnych, bibliotek i instytucji publicznych oraz wystawianych przez galerie i muzea. Większość plakatów prezentowanych w jeleniogórskim BWA pochodzi ze znanej na całym świecie kolekcji Dydo Poster Collection z Krakowa.

Krzysztof Dydo

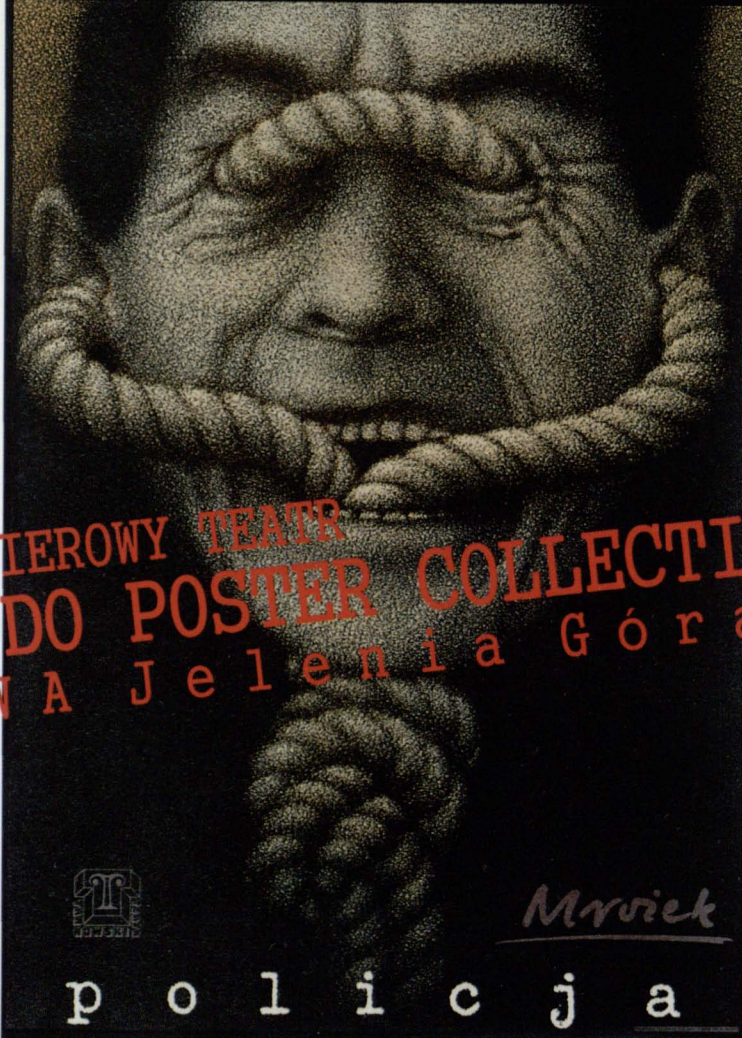

Jan Lenica, Fedra, 1998

Johann Wolfgang Goethe

Roman Cieślewicz, Faust, 1988

PAPIEROWY TEATR
DYDO POSTER COLLECTION
BWA Jelenia Góra

Mrociek

p o l i c j a

Mieczysław Górski, *Policja*, 1982

7

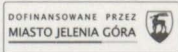
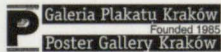

Ludwik Żeleźniewicz, *Proces*, 1984

BWA Jelenia Góra / lipiec 2015

ul. Długa 1, 75 7526669, www.galeria-bwa.karkonosze.com

Wystawa zrealizowana dzięki wsparciu finansowemu Miasta Jelenia Góra, Dzieciółowski Sp. z o. o.

Dzieciółowski

